

Kenderes Városi Önkormányzat

GAZDASÁGI PROGRAMJA

a

2023-2024. évek közötti időszakra

Kenderes Városi Önkormányzat Képviselő-testülete a 208/2023. (XII.20.) Kt. számú határozatával fogadta el.

Tartalomjegyzék

I. Bevezető.....	3
II. Rövid történeti áttekintés.....	4
III. Helyzetelemzés.....	5
1. A település demográfiai helyzete	8
2. A lakosság szociális helyzete	11
3. Önkormányzati gazdálkodás	12
IV. A település adottságai (analízis)	14
V. Fejlesztési koncepció.....	16
1. Fejlesztési alapelvek.....	16
2. Kenderes város gazdálkodását alapvetően befolyásoló körülmények	16
VI. Gazdasági program	17
1. Fejlesztési elképzelések.....	17
VII. Megvalósított és folyamatban lévő programok	24

I. Bevezető

Kenderes Városi Önkormányzat gazdasági programjának, fejlesztési tervének elkészítésére Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 116. § -ában meghatározottak alapján került sor. Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 116. § rögzíti, hogy:

(1) A képviselő-testület hosszú távú fejlesztési elképzeléseit gazdasági programban, fejlesztési tervben rögzíti, melynek elkészítéséért a helyi önkormányzat felelős.

(2) A gazdasági program, fejlesztési terv a képviselő-testület megbízatásának időtartamára vagy azt meghaladó időszakra szól.

(3) A gazdasági program, fejlesztési terv helyi szinten meghatározza mindazokat a célkitűzéseket és feladatokat, amelyek a helyi önkormányzat költségvetési lehetőségeivel összhangban, a helyi társadalmi, környezeti és gazdasági adottságok átfogó figyelembevételével a helyi önkormányzat által nyújtandó feladatok biztosítását, színvonalának javítását szolgálják.

(4) A gazdasági program, fejlesztési terv – a megyei területfejlesztési elképzelésekkel összhangban – tartalmazza, különösen: az egyes közszolgáltatások biztosítására, színvonalának javítására vonatkozó fejlesztési elképzeléseket.

(5) A gazdasági programot, fejlesztési tervet a képviselő-testület az alakuló ülését követő hat hónapon belül fogadja el. Ha a meglévő gazdasági program, fejlesztési terv az előző ciklusidőn túlnyúló, úgy azt az újonnan megválasztott képviselő-testület az alakuló ülését követő hat hónapon belül köteles felülvizsgálni, és legalább a ciklusidő végéig kiegészíteni vagy módosítani.

A törvényi rendelkezés alapján a gazdasági program, fejlesztési terv elkészítésének célja, hogy az Önkormányzat a Képviselő-testület ciklusának időtartama alatt egy egységes, előre meghatározott célrendszer szerint működjön. A Képviselő-testület a jelen gazdasági programban meghatározottakat figyelembe veszi minden gazdasági jellegű, a gazdálkodásra, a település működtetésére, fejlesztésére vonatkozó döntésnél.

A gazdasági program összeállítása során az alábbiak kerültek figyelembe vételre:

- a Polgármester és a Képviselő-testület elképzelései,
- a település lakossága, önszerveződő közösségei által megfogalmazott elképzelések, igények,
- az Önkormányzat jelenlegi, illetve várható pénzügyi helyzete.

A gazdasági programban meghatározott célkitűzések elérésének érdekében a Képviselő-testületnek két fontos szempontot kell összhangba hoznia:

- egyrészt a célkitűzések egymásra épülő megvalósítását, másrésztől
- a szükséges anyagi források, eszközök megteremtését.

Az anyagi eszközök, valamint a vagyon megteremtéséhez nem elegendők az évente rendszeresen keletkező források (állami támogatások, adóbevételek, egyéb bevételek), hanem szükség van:

- a pályázati lehetőségek kihasználására,
- a város elhelyezkedésének, adottságainak, sajátosságainak figyelembe vételével új lehetőségek keresésére, illetve a már meglévő anyagi források hatékonyabb kiaknázására.

II. Rövid történeti áttekintés

Kenderes települést a krónikák 1352-ben említik először, de bizonyított tény, hogy már a honfoglalást megelőzően is lakott hely volt, mivel a jó termőföldek, a sajátos vízrajz és a gazdag növény- és állatvilág különösen alkalmassá tette az ember megtelepedésére.

A szájhagyomány szerint a honfoglalás után az Aba nemzetség szálláshelye lett ez a terület, s a letelepült magyarság hamar magába olvasztotta az itt talált más népelemeket.

Bár Kenderes történetére kétségtelenül hatással volt, hogy a kunok 1239. évi betelepítése után kialakuló Nagykunság kunok lakta települései közé ékelődött, érdekes módon ez inkább a korabeli birtokviszonyokat érintette, a lakosság viszont nem keveredett a kun népességgel. Etnográfiaiailag is alig találjunk meg a kunok nyomait a kenderesi néphagyományokban és népszokásokban.

A török hódoltság alatt töltött másfél évszázad iszonyú pusztítást hozott a településre, de az oszmán hadak végleges kivonulása után sem köszöntöttek be a béke napjai. Kenderes lakói részt vettek a Rákóczi-féle szabadságharcban és a falu sokáig a kuruc csapatok támaszpontja volt.

A hosszú háborús időszak elmúltával az elnéptelenedett Kenderesre az ország más tájairól érkeztek betelepülők. A falu lassan újra gyarapodásnak indult.

Településtörténeti jelentőségű, hogy a XIX. században Kenderesen telepedett le a Horthy család. A kenderesi születésű vitéz nagybányai Horthy Miklós Magyarország kormányzója lett, s általa országos hírűvé vált a falu. Horthy Miklós különösen sokat tett Kenderes fejlesztéséért, az ő idejében épült a postahivatal, a vasútállomás, két iskolaépület és a mai városháza is. Szintén abban az időben alakították ki a főutca parkos jellegét, ami ma már védett értéknek minősül.

A város szép értékei a Horthy-kastély, a Horthy-kripta, a római katolikus templom, a református templom, a Tengerészeti Kiállító Terem, a Néprajzi Kiállító Terem és a Horthy-liget, benne a monumentális I., világháborús hősi emlékművel. Történeti emlék az ún. „Borház”, mindkét iskolaépület, a posta épülete és a vasútállomás, mely helyet adott a 2023. szeptember 3. napján megnyitott a „Vasúttal a két világháború között” című kiállításnak.

Kenderes 2004-ben nyerte vissza a török időkben elveszített városi rangját.

III. Helyzetelemzés

Kenderes jellegzetes alföldi, mezőgazdasági település. A város Jász-Nagykun-Szolnok megye középső részén fekszik, átszeli a 4-es számú országos főközlekedési út. Az M4 gyorsforgalmi út megépülésével a gépjármű forgalom számottevő csökkenésére számíthatunk, azonban a város jelentőségének csökkenése is várható. Éppen ezért fontos, hogy a gyorsforgalmi út elkészültéig sikerüljön iparterületeinket befektetőnek kiejánlani.

A település arculata a múlt század első felében alakult ki, ekkor telepítették a főutca gyönyörű gesztenyefáit és sok olyan középület is abban az időben épült, melyek máig meghatározóak.

1990 óta számottevő változás következett be a település infrastrukturális ellátottságát illetően. Teljesen kiépült a vezetékes telefonhálózat és a vezetékes gázhálózat is csaknem teljesnek mondható. A közutak 97%-a szilárd burkolatot kapott. Kenderes és Bánhalmán elkészült a szennyvíz-elvezető hálózat és kötelező közszolgáltatásként megvalósult a szilárd háztartási hulladékok gyűjtése és elszállítása, amihez kapcsolódóan megtörtént a régi szeméttelep rekultivációja is. Jelentős eredményként könyveljük el a Horthy-liget 2019-ben történt teljesszerű felújítását, aminek keretében sétáló utak kialakítása, díszburkolattal történő ellátása, egy filagória építése és díszvilágítás valósult meg. A ligetben álló I. világháborús emlékmű teljes felújítása is megtörtént. A Belügyminisztérium pályázati támogatásával újult meg a Rákóczi úti gyalogjárda, valamint a Szent István úti járda egy része is. Kormánytámogatás felhasználásával újult meg 2019/2020-ban a Polgármesteri Hivatal, a Borház, a „Pádár-ház”, a Horthy-liget és a volt Református iskola.

A TOP -2.1.3. azonosítójú pályázat keretében a belvízelvezető csatornahálózat I. ütemébe tartozó csatornák megépítése az alábbi területeken valósultak meg:

- József Attila utca	- Szövetkezeti utca	- Ifjúsági utca
- Ady Endre utca	- Honvéd utca	- Dobó István utca
- Bem utca	- Damjanich utca	- Füleki András utca

Az első ütemben belterületi csapadékvíz elvezetéssel közvetlenül érintett terület összesen: 41,50 ha; a megépített csatornahálózat összes hossza: 4321 m. Az idei év csapadékos időjárása miatt szükséges a belvízelvezető árkok kialakítása, felújítása, a csapadékvíz megfelelő felhasználása.

Energetikai felújításon esett át a Polgármesteri Hivatal, a Kenderesi Gondozási Központ, a Városi Könyvtár, a Móricz Zsigmond Művelődési Ház, a volt Református iskola, valamint a bánhalmi Községi Ház is (TOP-3.2.1.). Felújításra került az Óvoda épülete is (TOP-1.4.1.), valamint a Kenderes, Szent István út 36. és Szent István út 40. szám alatti iskolaépületek is az alábbiak szerint:

A „Római katolikus általános iskola, egykori katolikus leányiskola felújítása – Szent Imre Katolikus Általános Iskola és Liliom Óvoda székhelye; 5331 Kenderes, Szent István út 36.” 401.783.550,- Ft támogatási összegből valósult meg. A támogatás segítségével felújított iskolaépület 1926-29-ben épült a régi katolikus iskola helyére, öt tantermes leányiskolaként;

az Isteni Megváltó leányai rend apácái tanítottak benne. A katolikus iskola fenntartója és üzemeltetője az Egri Főegyházmege.

A támogatásból az alábbi főbb dolgok valósultak meg:

- teljes építészeti belső felújítás
- a teljes gépészeti rendszer felújítása
- a teljes homlokzat felújítása
- nyílászárók felújítása/restaurálása/cseréje
- homlokzati díszítések (vakolat, kő/műkő, fém) helyreállítása, restaurálása
- a tető felújítása
- bádogos/díszmű bádogos szerkezetek felújítása, cseréje
- pince és falszigetelés (vizesedés ellen)
- pince terek kitisztítása, szigetelése, felújítása
- régi, elhasználódott eszközök cseréje (iskolabútorok, oktatási és informatikai eszközök)

A projekt a Támogatói Okirat szerinti határidőig (2020. november 30.) fizikailag megvalósult, a szakmai megvalósítás befejeződött.

Az EGYH-KCP-17-P-0090 támogatási azonosítójú „Római katolikus általános iskola, egykori katolikus fiúiskola felújítása – Szent Imre Katolikus Általános Iskola és Liliom Óvoda telephelye; 5331 Kenderes, Szent István út 40.” 458.323.950,- Ft támogatási összegből történt meg.

Az épületet 1941-ben adták át, mely az 1926-29-ben megépített katolikus iskolához tartozott, így az I. számú épületben (Kenderes, Szent István u. 36., Hrsz. 935) az ún. „Zárdában” lányok tanítása, a II. számú épületben (Kenderes, Szent István u. 40., Hrsz. 936) az ún. „Fiúiskolában” a fiúk oktatása folyt. A katolikus iskola fenntartója az Egri Főegyházmege.

A támogatásból az alábbi főbb dolgok valósultak meg:

- a teljes homlokzat felújítása, a homlokzati díszítések helyreállítása
- pince és falszigetelés (vizesedés ellen)
- a tető felújítása
- bádogos/díszmű bádogos szerkezetek felújítása, cseréje
- nyílászárók felújítása, cseréje
- teljes építészeti belső felújítás
- a teljes gépészeti rendszer felújítása
- az udvar rendezése, kültéri sport- és játszoeszközök telepítése, kültéri sportpálya felújítása
- a régi, elhasználódott eszközök cseréje (iskolabútorok, oktatási és informatikai eszközök)

A projekt a Támogatói Okirat szerinti határidőig (2021. november 30.) megvalósult, a felújítás november végén befejeződött.

Kormánytámogatásból mindkét templom felújítása megtörtént. A magyar állam több, mint 430 millió forintos támogatásából újjult meg a kenderesi református templom és parókia.

A katolikus templom részleges felújítására a TOP-1.2.1. konstrukcióban is sor került nettó 62 744 188,- Ft + ÁFA összegben.

Bánhalmán a szennyvízelvezető rendszer kiépítésén, a volt általános iskola (jelenleg Községi Ház) energetikai felújításán túl, szintén TOP-1.2.1-es pályázat keretében az Egri Főegyházmegye támogatásával valósult meg az Imaház építése.

Szintén TOP pályázat (TOP-2.1.2) segítségével adtuk át vármegye talán egyik legszebb játszóterét és felnőtt fitnessparkját a Horthy-ligetben. Az „Élhető Kenderes, Zöld város” projekt keretében a rendezvényter megvalósult a növényfelület, városi zöldfelület növényállományának rekonstrukciója, zöld felületek rendezése, megújítása, városi aktív rekreációs zöldterület (játszóter, multifunkciós játszóter) kialakítása. A Művelődési Ház melletti területen nyilvános mosdó került kialakításra, melyre régóta nagy igény mutatkozott mind a városi, mind a helyi szolgáltatásokat igénybe vevő közösség irányából. A kialakított közösségi rendezvényteren annak funkcióbetöltését elősegítő és támogató eszközök beszerzésére, beruházások megvalósítására került sor, a növényfelület rekonstrukciót kiegészítve. A faállomány rekonstrukciót támogató tevékenységek közé tartozott az utcabútorok beszerzése és telepítése, továbbá azok állagmegóvását biztosító - a már meglévő és működő - térfigyelő rendszer bővítése, továbbá a Városháza előtt leromlott állapotú, használaton kívüli szökőkút rekonstrukciója, mely elemek a szebb városkép kialakításához, egységesítéséhez is hozzájárulnak.

A Magyar Falu Program keretében meghirdetett pályázatokon is sikeresen vettünk részt több alkalommal. 2019-ben nyertünk támogatást a ravatalozó tetőfelújítására. Megvalósult a felelős állattartás keretében számos állat ivartalanítása, egy Ford Courier gépjárművet és egy hótólót is vásároltunk, továbbá az óvoda előkertjét néhány játékkal sikerült berendeznünk. A házi orvosi ellátáshoz néhány eszközt is vásároltunk a Magyar Falu Program keretein belül. A KEHOP-2.2.2. pályázat sikeres befejezéséhez szükséges volt a Bán Tibor és Dékány József út szilárd burkolattal történő ellátása, sikeres pályázatunknak köszönhetően mindkét út elkészült.

A képviselő-testület egyik fontos feladata, hogy a Horthy-kastély történelmi jelentőségének visszaállítása érdekében az épület felújításához megfelelő forrást találjon.

Önkormányzatunk a lehetőségeihez mérten nemzetközi kapcsolatokat ápol az öt testvérvárosával, a szlovákiai Sabinov-val, az olaszországi Predappio-val, a lengyelországi Kozy-val, az erdélyi Csíkszentmártonnal és a kárpátaljai Grusevóval (Szentmihálykörtvélyes).

Kenderes Városi Önkormányzat öt intézményt tart fenn és üzemeltet a központi költségvetésből kapott normatív támogatásból, illetve a saját bevételeiből.

A képviselő-testület a 2022. évi időközi választásokat követően szembesült az Önkormányzat nehéz anyagi helyzetével, minden korábbinál szigorúbb, költségtakarékosabb gazdálkodást folytatott ebben az évben, és a továbbiakban is takarékos gazdálkodást szükséges folytatnia.

1. A település demográfiai helyzete

Kenderes város lakosság száma az elmúlt időszakban csökkenést mutat.

Az állandó népesség létszáma és összetétele az utóbbi években az alábbiak szerint alakult:

Év	Fő (TS 001)	Változás
2017	4 321	bázis év
2018	4 220	97,66%
2019	4 172	98,86%
2020	4 034	96,69%
2021	3 972	98,46%
2022	4 027	101,38%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Korcsoport	Fő			Az állandó népességből a megfelelő korcsoportú nők és férfiak aránya (%)	
	Férfiak	Nők	Összesen (TS 003)	Férfiak (TS 005)	Nők (TS 007)
Állandó népesség száma (férfiak TS 004, nők TS 006)	2 135	2 244	4379	48,76%	51,24%
0-2 évesek (összes száma TS 008, aránya TS 009)			116	2,65%	
0-14 éves (férfiak TS 010, aránya TS 011; nők TS 012, aránya TS 013)	300	316	616	6,85%	7,22%
15-17 éves (férfiak TS 014, aránya TS 015; nők TS 016, aránya TS 017)	66	74	140	1,51%	1,69%
18-59 éves (férfiak TS 018, aránya TS 019; nők TS 020, aránya TS 021)	1 304	1 211	2515	29,78%	27,65%
60-64 éves (férfiak TS 022, aránya TS 023; nők TS 024, aránya TS 025)	145	155	300	3,31%	3,54%
65 év feletti (férfiak TS 026, aránya TS 027; nők TS 028, aránya TS 029)	320	488	808	7,31%	11,14%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A népesség számának változását nem csak a születés-halálozás különbözete befolyásolja, hanem a bevándorlás és az elvándorlás különbözete is.

4. számú táblázat - Belföldi vándorlások	
Év	Állandó oda-, és elvándorlások különbségének 1000 állandó lakosra vetített száma (fő) (TS 031)
2017	-1,38
2018	-16,63
2019	-21,45
2020	-13,65
2021	-2,75
2022	4,04

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A vándorlással kapcsolatos jelenségek azt mutatják, hogy minél magasabb iskolai végzettséget szerez a Kenderesen született gyermek, annál nagyobb valószínűséggel vándorol el a településről. Az elvándorlás ebből kifolyólag elsősorban a gazdaságilag aktív korú népesség tekintetében jelenthet csökkenést, itt is csak a pályakezdő korosztálynál. Ezt a csökkenést ellensúlyozza, hogy az alacsony iskolai végzettségűek és a szakképesítést nem szerzők elvándorlási hajlandósága jóval kisebb, ők inkább a településen maradnak. Az idetelepülők között sok az idős ember, illetve az ún. „szociális menekült”. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a bevándorlók iskolai végzettsége, képzettsége többnyire alacsony és társadalmi helyzetük többféle okból marginalizálódott.

E két jelenség összességében azt eredményezi, hogy az aktív korú népesség munkaerő-piaci esélyei igen kedvezőtlenek.

A születések és halálozások számából adódó népességcsökkenés néhány évre kimutatható adatait az alábbi táblázat ábrázolja:

5. számú táblázat - Természetes szaporodás	
Év	Az élve születések és halálozások különbségének 1000 lakosra vetített száma (fő) (TS 032)

2017	-9,44
2018	-8,43
2019	-6,43
2020	-5,61
2021	-14,99
2022	-10,34

Látható, hogy ez a különbség negatív, sajnos a születések száma jóval alulmarad a halálozások számát tekintve.

A születéseket vizsgálva látni kell, hogy az alacsony iskolai végzettségű, szakképzettséggel nem rendelkező, döntő többségében rossz szociális körülmények között élő népesség tekintetében magas a gyermekvállalási hajlandóság. Ugyanez a helyben letelepedett iskolázottabb réteg, de főként az értelmiségiek esetében alacsonyabb. A jelenség nem új, több évtizede látható és tapasztalható, de társadalmi hatásai mostanában kezdenek valódi súlyukkal megmutatkozni.

A táblázatból látható, hogy a házasságkötések száma növekszik. A KSH adatai szerint 2021-ben 35 éves rekord döntött meg, ugyanis a házasságkötések száma utoljára 1986-ban volt olyan magas, mint két évvel ezelőtt. Az utóbbi évek növekedésének oka a korábban elhalasztott esküvők pótlása, illetve a kormányzati támogatások hatására a párok az élettársi kapcsolat helyett a házasságkötést választják a KSH szerint. 2022-ben országosan is 11%-os volt a visszaesés a házasulandók körében, ez a tendencia településünkön is érezhető volt.

Házasságkötések számának alakulása	
2011:	9
2012:	11
2013:	7
2014:	8
2015:	23
2016:	12
2017:	20
2018:	14
2019:	20
2020:	12
2021:	29
2022:	20
2023.11.20-ig:	23

A fenti adatok áttekintése után összefoglalásként elmondható, hogy a település demográfiai mutatói igen kedvezőtlenek. A népesség fogyása viszonylag nagymértékű, a születések száma

messze alatta marad a halálozásokénak és nem is prognosztizálható kedvező változás. A település az előregedés jeleit mutatja. A kialakult helyzet kezelésére irányuló feladatok meghatározásakor kiemelt figyelmet kell fordítani a népesség etnikai összetételének folyamatos változására is.

2. A lakosság szociális helyzete

Kenderes város hasonló gondokkal küzd, mint amelyek a térség egészére jellemzők, s ezek a gondok alapvetően befolyásolják nemcsak a lakosság demográfiai jellegzetességeit, hanem az általában vett élet- és benne a szociális körülményeket is. A lakosság jelentős részének alapvető szükségletét képezik a különböző szociális ellátásokból származó rendszeres ellátások és eseti támogatások.

Magas az időskorúak, tehát az öregségi nyugdíjasok száma, arányukat tekintve a lakosságnak csaknem a negyede ebbe a csoportba tartozik. Közöttük sokan alacsony nyugdíjjal rendelkeznek, mivel aktív éveikben a mindenkor szerényebb kereseti lehetőségeket biztosító agráriumban dolgoztak. Az aktív korúak helyzetére tekintve a helyi munkalehetőségek szűkös volta a legmeghatározóbb tényező. Jelenleg a legnagyobb foglalkoztató az Önkormányzat és intézményei. Számottevő ipari termelés nincs, a településen domináns agráriumban pedig – a jelenlegi termelési körülmények között – nem képződik annyi munkahely, amennyi a helyi munkanélküliek elhelyezkedését jelentős mértékben segítené. A közmunkaprogramban történő résztvevők számának csökkenésével egyre többen vállalnak a magánszektorban munkát, jelentős azok száma, akik a környékbeli, de akár távolabbi városokban dolgoznak napi bejárással.

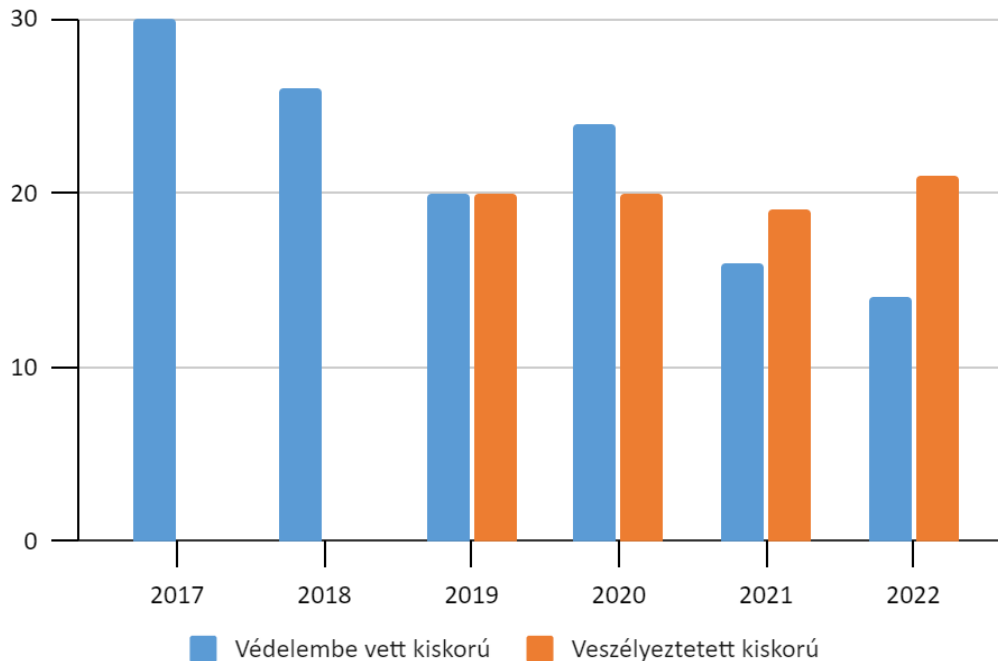
Önkormányzatunk az iparterületei kiajánlásával próbál mielőbb egy nagyobb létszámú munkaerőt foglalkoztató befektetőt településünkre csábítani.

4.1.1. számú táblázat - Védelembe vett és veszélyeztetett kiskorú gyermekek		
Év	Védelembe vett kiskorú gyermekek száma (TS 116)	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma (TS 115)
	Fő	Fő
2017	30	n.a
2018	26	n.a
2019	20	20
2020	24	20
2021	16	19

2022	14	21
------	----	----

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Védelembe vett és veszélyeztetett kiskorú (fő)

A fenti táblázatból látható, hogy 2017 és 2022 között csökkent a védelembe vett gyermekek száma, azonban megnőtt a veszélyeztetett kiskorúak számadata.

A lakosság lakáskörülményei összességében átlagosnak mondhatók, a településen kiépült közművekre és hálózati szolgáltatásokra való csatlakozás lehetősége, illetve az ezek igénybevételére való lehetőség adott.

3. Önkormányzati gazdálkodás

Az elmúlt években jelentős változás történt az önkormányzat anyagi helyzetét tekintve. A képviselő-testületek minden évben szigorú, takarékos gazdálkodását követően a 2020/2021-ben tapasztalható világválság idején, majd azt követően helyhatóságunk olyan mértékű tartozást halmozott fel, amely jelentős csökkentése feladatunk 2024-ig.

Folyamatos a közmunka-programokban történő részvételünk, melyek két irányban is eredményesek: egyik oldalon szerény, de a szociális ellátásoknál nagyobb összegű jövedelmet biztosítanak, másrészt pedig általuk mód nyílik alapvető, alacsony képzettségű munkaerőt igénylő önkormányzati, települési feladat magasabb szintű, illetve rendszeresebb ellátására. Mindezekon túl a közmunka-programok által újféle önkormányzati bevételi források kialakítása és működtetése és gépek, eszközök beszerzése is lehetővé vált.

Kenderes Városi Önkormányzat az önellátást tűzte ki célul, s jelentős lépéseket tett az elmúlt esztendőben ennek a célnak a megvalósítására. A volt MÉM RSZ telephely megvásárlásával

komoly lehetőségek nyíltak meg az önkormányzati gazdálkodás formáinak továbbfejlesztésére.

A fejlesztésekre és egyéb projektekre elsősorban pályázati forrásokból igyekszik megteremteni a pénzügyi forrásokat az Önkormányzat. Ez a tevékenység is jó határfokkal működik.

A meglévő bevételi lehetőségek jobb kihasználása indokolt.

IV. A település adottságai (analízis)

<p><u>Kenderes erősségei:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - tradicionális agrártelepülés, ebben a vonatkozásban jelentős potenciállal bír (viszonylag sok jó termőföld, hozzáértés, termelő infrastruktúra), - agrárágazatban új növény- és haszonállatfajták, új technológiák alkalmazása, - agráriumhoz kötődő fejlesztések elvi lehetősége (tárolókapacitás, feldolgozás), - jelentős történelmi személyiséghez való kapcsolódás, - idegenforgalom fejlesztésének elvi lehetősége (kistérségi, vármegyei, országos, nemzetközi kulturális, esetleg tudományos rendezvények, szálláshely – szolgáltatás fejlesztése, vendéglátás fejlesztése), - meglévő iparterlep adottságai - iparterület az M4 gyorsforgalmi út közelében - idősgondozási szolgáltatások fejlesztésének elvi lehetősége, - agrárszakképzés a településen, illetve a közeli szakképzési centrummal kialakított jó kapcsolat	<p><u>Kenderes gyengeségei:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - munkahelyek hiánya, - ipar és mezőgazdasági tárolókapacitás hiánya, - szolgáltatási szektor hiányos volta - az önkormányzat és intézményeinek foglalkoztatásban keletkezett túlsúlya, - az értelmiségi réteg és a középréteg egzisztenciális bizonytalansága, - közbiztonsági, vagyonbiztonsági problémák, - szálláslehetőség hiánya.
<p><u>Kenderes lehetőségei:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - a település nemzetközi főútvonal melletti fekvése, - jó megközelíthetőség közúton (megyeszékhely és a főváros felől), - mezőgazdasági termeléshez meglévő adottságok, - iparterületek adottságai, - pályázati források,	<p><u>Kenderes veszélyei:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - magyar vidékkel kapcsolatos összes társadalmi és gazdasági probléma, - az agrárium alacsony népességmegtartó ereje, - népesség előregedése, - az össznépesség folyamatos csökkenése, ezen belül az aktívkorú népesség csökkenése, - a lakosság általános elszegényedettsége, ezzel együtt a társadalmi szétagoltság - elvándorlás (elsősorban a fiatalok, szakképzettek magasabb iskolai végzettségű értelmiségiek tekintetében) - bevándorlás (alacsony iskolai végzettségűek, „szociális menekültek”

	stb. tekintetében), - a lakosság képzettségi szintjének csökkenése
--	---

V. Fejlesztési koncepció

1. Fejlesztési alapelvek

A fejlesztéseknek illeszkedniük kell az e gazdasági program által felvázolt keretbe, és nem veszélyeztethetik az önkormányzat működését.

Az önkormányzat a felmerült fejlesztési javaslatokat a következőkben felsorolt prioritások alapján értékeli és állítja fontossági sorrendbe.

- a) A fejlesztés pénzügyi lebonyolításához az önkormányzat saját forrást, minél nagyobb mértékben pályázati forrást, és esetleg önkormányzati fejlesztési hitelt vesz igénybe (legfeljebb az önkormányzati törvényben meghatározott, törvényes mértékig)
- b) Minden – gazdasági programba illeszkedő – fejlesztés esetében meg kell vizsgálni annak célszerűségét, saját forrásigényét, valamint azt, hogy a megvalósult fejlesztés mennyivel terheli az önkormányzat folyó évi – illetve az utáni – költségvetéseit.
- c) A fejlesztési programok beindításánál figyelemmel kell lenni arra, hogy a város fejlődésének üteme fenntartható legyen.
- d) Az önkormányzat csak olyan kötelezettséget vállal, mely reálisan megvalósítható, költségvetési fedezete a korábban felsorolt forrásokból finanszírozható.
- e) A Képviselő-testület nyomon követi a központi költségvetési támogatási rendszert, és annak lehetőségeit a saját elképzeléseivel összehangba hozva igyekszik kihasználni a támogatási rendszer nyújtotta előnyöket.
- f) Az Önkormányzat áttekinti a vagyongazdálkodásának eddigi gyakorlatát és tapasztalatait, kidolgozza és meghatározza a meglévő vagyontárgyai hatékony hasznosításának módjait és lehetőségeit. Ezzel együtt átvizsgálja, hogy a fenntartási, üzemeltetési költségek terén milyen takarékosági, hatékonysági módosítások lehetségesek.
- g) Az Önkormányzat alapvető célja és feladata a bevételi lehetőségek maximális kihasználása és új bevételi lehetőségek keresése, kialakítása, a kiadások folyamatos figyelemmel kísérése, lehetséges csökkentése és az önkormányzat vagyonának növelése.

2. Kenderes város gazdálkodását alapvetően befolyásoló körülmények

a.) A Kormány gazdaságpolitikai célkitűzései

A veszélyhelyzet és a háborús körülmények közepette a központi költségvetés prioritásait 2023-ban öt fő cél képezi: a foglalkoztatás magas szintjének fenntartása, a rezsivédelem, a nyugdíjak reálértékének megőrzése, a családtámogatások további biztosítása, és a fegyelmezett költségvetési politika folytatásával az adósságráta további csökkentése.¹

---

¹Forrás: Magyarország Konvergencia Programja 2023-2027

b.) Gazdálkodási és fejlesztési prioritások

Kenderes város az alábbi sorrend alapján dönt a gazdálkodási és fejlesztési feladatokról:

1. Önkormányzat működőképességének fenntartása, az adósságok növelésének elkerülése, a biztonságos gazdálkodás feltételeinek biztosítása.
2. A településfejlesztés előkészítése, a döntések és a végrehajtás is nyitott, áttekinthető módjának biztosítása.
3. Munkahelyteremtés segítése.
4. Együttműködés a gazdálkodókkal, a magánszektor szereplőivel a tartós gazdasági növekedéshez és munkahelyteremtéshez szükséges feltételek megteremtésében.
5. Az önkormányzati feladatellátás szinten tartása, fejlesztése.
6. A meglévő intézménystruktúra kihasználtságának javítása.
7. Önkormányzati intézmények működési kiadásainak csökkentése (energiatakarékosság).
8. Önkormányzat saját bevételeinek növelése.
9. A város gazdasága, jövedelemtermelő képességének javítása.
10. A turizmus fejlesztése

VI. Gazdasági program

1. Fejlesztési elképzelések

Ágazati feladatok, fejlesztések

a.) Városüzemeltetés

Az állampolgárok komfortérzetét, hangulatát nagymértékben befolyásolja a közterületek állapota, azok tisztasága, gondozottsága. A továbbiakban is fokozott figyelmet kell fordítani az utak, járdák, parkok állapotára.

Kiemelt célként kell kezelni a településen belül a belvízelvezetés megoldását, a csapadékvíz megfelelő hasznosítását.

A leggyakoribb panaszok, amivel a lakosság Hivatalunkhoz fordul:

- közvilágítás hibái,
- utak, járdák minőségével kapcsolatos panaszok
- út, járda melletti fák, cserjék, bokrok, az ingatlanok gondozatlansága
- kóbor kutyák
- elhagyott hulladék

Úthálózat

Az Önkormányzatnak továbbra is fontos feladata a város közúthálózatának folyamatos javítása és lehetséges fejlesztése. A Képviselő-testület által meghatározott sorrendben szükséges a még hiányzó utak szilárd burkolattal történő ellátása. A meglévő utak hibáinak kijavítását folyamatos kátyúzással javítani szükséges. Az útszegélyek akadálymentesítése, az útpadkák nyesése folyamatos feladatellátást igényel.

Infrastruktúra

Az infrastrukturális fejlesztések mindenkor pozitív irányban befolyásolják a település fejlődését. Ezen túl általános, hogy az ilyen fejlesztések újabb, gyakran más vonatkozású fejlesztési igényeket indukálnak, folyamatosan ösztönözve a továbblépést.

Az Önkormányzatnak fontos feladata a közúthálózat teljes kiépítése és folyamatos karbantartása mellett a járda, a vízvezetékrendszer, a szennyvízcsatorna-rendszer, a villamosenergia, a gáz, a közvilágítás, illetve a telefon és internet szolgáltatások biztosítása.

Az informatika terén a továbbiakban is biztosítani szükséges azt, hogy az Önkormányzat olyan honlappal rendelkezzen, melyen a saját és intézményeivel kapcsolatos minden fontosabb tájékoztatás biztosítható.

b.) Idegenforgalom

Az idegenforgalom területén ma még számos kiaknázatlan lehetőség rejlik. Kenderes ma már viszonylag ismert turisztikai célpont, elsősorban a Horthy-emlékhelyekre kíváncsi, belföldi turisták számára. A turisztikai vonzerőt tovább kell fejleszteni elsősorban belföldön, de a lehetőségek szerint a külföldi turizmust is növelve, mivel az idegenforgalomnak számottevő munkahelyteremtő, jövedelemtermelő, és ezáltal népesség-megtartó képessége van.

A fejlesztés terén elsősorban a Horthy-emlékekre, a falusias környezetre és a közeli települések idegenforgalmi vonzerőt jelentő látványosságaira és programjaira lehet alapozni. Ennek okán szükséges összehangolni ezt a tevékenységet a környező települések turisztikai fejlesztéseivel. Az utóbbi években hangsúlyos szerepet kapott a Tisza-tó és környéke. Szükséges lenne bekapcsolódni akár a kerékpáros turizmus fejlesztésével.

A belföldi turizmus egyre népszerűbb Magyarországon. Fejleszteni kell a település turisztikai arculatát olyan turisztikai attrakciók kialakításával, melyek tömegeket vonzanak a településre és komoly bevételi forrást jelenthetnek úgy az Önkormányzat, mint a lakosság számára. Meg kell őrizni a „Vasúttal a két világháború között” című kiállítást a településen minél tovább.

A helyi idegenforgalmi nevezetességek kezelése túlnyomórészt önkormányzati kézben van, így a saját bevételek növelése szempontjából is súlyponti kérdés a turizmus fejlesztése. A falusi turizmus minél jobb kihasználása érdekében ösztönözni kell a helyi vállalkozókat és a lakosságot a falusi vendégfogadásra és szálláshelynyújtásra. Fontos lehet ezen a téren is a piacépes helyi termékek előállításának segítése. Az Önkormányzat elsősorban a városi honlapon biztosított ingyenes hirdetési felület lehetőségével, illetve a városi rendezvényeken az kedvezményes árusítás biztosításával, illetve a piacra jutás másféle támogatásával segíthet. Kiemelten kell kezelni azokat a fejlesztéseket, melyek turisztikailag is jelentőséggel bírnak.

Folytatni szükséges az idegenforgalmi kiadványok sorát. Segíteni kell az olyan termékek készítését és értékesítését, melyek azonosíthatóan kenderesi termékek és mint ilyenek, a települést reklámozzák.

Az idegenforgalom szempontjából kiemelten fontos a közterületeken megfelelő pihenőhelyek és szociális létesítmények kialakítása.

Az Önkormányzat által támogatott városi rendezvényeket továbbra is meg kell szervezni, illetve újabb rendezvények megtartását is támogatni kell. Gondoskodni kell arról, hogy a rendezvények időpontja és programja a környező településeken is kihirdetésre kerüljön.

A város honlapjának turisztikai szempontú gondozása folyamatos feladat.

c.) Művelődés és kultúra fejlesztése

Közművelődési infrastruktúra tárgyi feltételeinek javítása:

Fő cél a Móricz Zsigmond Művelődési Ház korszerűsítési munkáinak elvégzése, az alábbi sorrendben:

- fűtéskorszerűsítés (főként a nagytermi hőlég-befűvós gázkazánok cseréje)
- elektromos hálózat korszerűsítése, világítótestek energiatakarékosra történő cseréje
- a lapos tető cseréje, szigetelése
- világosító és hangtechnikai berendezések fejlesztése, bővítése (szabadtéri és beltéri rendezvények miatt egyaránt), színpadi világítás cseréje, motoros színpadi függöny felszerelése
- klímaberendezés felszerelése (nagyterem)

A 2014-ben megújult Néprajzi Kiállítóterem tetőfelújítása is indokolt.

Ezen fejlesztések megvalósításával sokkal vonzóbbá, gazdaságosabban működtethetővé tehetnénk az intézményt, növelhetnénk a megrendezésre kerülő programok számát, a látogatói létszámot, illetve a magáncélokra, más szervezetek, intézmények által rendezett programokra kiadott helyiségek, szolgáltatások után, sokkal nagyobb mértékű bérleti díjat szabhatnánk, ezzel növelve bevételünket- amelyeket saját programjaink költségeire tudnánk fordítani.

Marketing:

Kiadványok, prospektusok, szórólapok készítésével, illetve az internet által biztosított lehetőségek még szélesebb körű kihasználásával nagyobb hangsúlyt kell fektetni kulturális programjaink reklámozására, hogy minél nagyobb látogatottságot, ezáltal minél nagyobb bevételt érhessünk el.

A kultúra területén fellendülés csak akkor várható, ha a város lakóinak fizetőképes kereslete növekszik, ehhez pedig munkahelyekre van szükség.

A Városi Könyvtár működtetése során törekedni kell a továbbiakban is a könyvállomány gyarapítására, ehhez ki kell használni a pályázati lehetőségeket. Bővíteni kell a könyvtár eszközellátottságát, nevezetesen a számítógép ellátottságot, a továbbiakban is biztosítani kell az internet hozzáférést és az elektronikus információhordozók használatát.

d.) Oktatás

A településen az általános iskolai oktatást és az óvodai nevelést 2015. év óta az Egri Főegyházmegye fenntartásában lévő Szent Imre Katolikus Általános Iskola és Liliom Óvoda végzi. A gyermekek már ebben a korai életszakaszukban megismerkednek a kereszténységgel, az ezzel együtt vallott értékrenddel, s ezek meghatározó elemként épülhetnek be a személyiségükbe. Az elmúlt években mind az óvoda, mind a Szent István út 40. és 36. szám alatti iskolai épület felújításra került, ezzel javítva az oktatás körülményeit. Célunk, hogy a település iskolás korosztálya számára ismét vonzóvá váljon a helyi általános iskola.

A Kenderesi Mezőgazdasági Technikum, Szakképző iskola és Kollégium fenntartója az Agrárminisztérium. Az intézmény az Alföldi Agrárszakképzési Centrum keretein belül működik. Törekednünk kell arra, hogy az intézmény a mezőgazdasági oktatás bázisiskolája legyen, amelyben magas szinten képzik a jövő agráriumának szakembereit.

Önkormányzatunk a Karcagi Szakképzési Centrummal szorososan együttműködve segíti a településen élőket ingyenes képzéseken történő részvételben. 2023-ban egy élelmiszereladó csoport helyben tanulhatott, és a településen tehetett vizsgát. Októberben kezdődött a dajka és a pedagógiai asszisztens képzés, akik a volt Református iskola felújított tantermeiben tanulhatnak. Kiemelt törekvésünk, hogy a volt Református iskola az Alföld egyik szellemi centruma legyen, ezzel is biztosítva, hogy a városban élők helyben és térítésmentesen szerezhessenek piacképes végzettséget, megnövelve esélyeiket a munkaerőpiacon.

e.) Szociális ellátás

Az Önkormányzat Képviselő-testülete fontos feladatának tartja a szociális alapellátások biztosítását, olyan szociális háló megteremtését, mely biztonságot nyújt a település lakosságának.

A Képviselő-testület által megalkotott rendeleteket szükséges évente felülvizsgálni.

Az Önkormányzat Kenderesi Gondozási Központ Családsegítő és Gyermejköltségi Szolgálat intézménye által látja el a szociális feladatokat. A lakosság korösszetétele következtében egyre hangsúlyosabbá válik a házi segítségnyújtás az idős polgárok számára. Célunk azonban egy bentlakásos időotthon létrehozása a településen. Törekedni szükséges arra, hogy a nyugdíjas korú lakosság a Covid járvány okozta elszigeteltségből kitörve ismét aktív közösségi életet éljen, ehhez a Gondozási Központ nappali ellátásának fejlesztésére is lehetőséget kell találni.

Határozott elképzelés, hogy a Gondozási Központ egyik telephelyeként a bánhalmi idős lakosok számára a Közösségi Házban biztosítjuk a nappali ellátást.

A Képviselő-testület kiemelten kezeli a gyermek és ifjúságvédelmi feladatokat. 2019. szeptember 1-je óta a 20 hetes kort betöltött gyermekek mini bölcsődei ellátásával az édesanyák korábban visszatérhetnek a munka világába. Az elmúlt évek visszajelzései alapján a bölcsődei ellátásra egyre nagyobb igény mutatkozik, ezért szükséges forrást találni a bölcsődei épület bővítésére.

A képviselő-testület minden évben támogatásban részesíti a bölcsődés, óvodás, iskolás korú gyermeket nevelő családokat a beiskolázási támogatás nyújtásával, valamint anyagi lehetőségeink függvényében a helyi általános iskolába járó jó tanuló gyermekek szülei is támogatásban részesülnek.

f.) Egészségügyi ellátás

Az önkormányzat biztosítja az alapfokú egészségügyi ellátást a lakosság számára. Az egészségügyi reform függvényében törekedni kell a felmerülő igények alapján a szolgáltatások további bővítésére. A rendelő épületek állagmegóvásáról gondoskodni kell. Törekedni kell különböző szűrővizsgálatok helyben történő megszervezésére. Célunk, hogy Bánhalma lakosságát helyben a hét minden napján ellássa háziorvos.

g.) Ifjúságpolitika

Kenderes Városi Önkormányzat fontosnak tartja a fiatalok közéletben való részvételét, ennek segítését. Az önkormányzat lehetőség szerint támogatná a helyi ifjúsági civil szervezetek megalakulását, működését, rendezvényeiket, programjaikat, számítva a közreműködésükre a különféle városi ünnepek, programok szervezésekor. Segítenénk a fiatalok művészeti csoportjait, akik szívesen vesznek részt városi ünnepeken, hangulatos műsoraikkal részévé váltak a város kulturális életének. A képviselő-testület a volt Református iskolában biztosít helyet a Kétéltű Sport Egyesület táncoktatásának, melyen helyi fiatalok sajátíthatják el a tánclépéseket. Minden segítséget meg kell adni a fiataloknak ahhoz, hogy a városban maradjanak. Ösztöndíjrendszer kidolgozásával a hiányszakmák felszámolására kell törekedni.

Számos kenderesi gyermek jár Kisújszállásra nemcsak iskolába, hanem művészeti iskolába is. Érdemes lenne megfontolni, hogy a településen szervezzünk nekik egy hangversenyt, ezzel is bemutatva a lakosságnak a településen élő tehetséges gyermekeket.

h.) Civilszervezetek

Minden település kulturális életében a helyi lakosság aktivitása mérhető az önkéntes működésen alapuló civil szerveződések, csoportok számában. Minden jól működő civil szervezet erősíti a közösséget, értékteremtő, vagy értékközvetítő tevékenységük szervesen kapcsolható az önkormányzat és az önkormányzati intézmények programjához, valamint a döntést előkészítő munkához. Ezért is fontos a civil szervezetek bevonása minden településfejlesztést érintő döntés előkészítésében.

A település harmonikus fejlesztése nem képzelhető el a helyi önkormányzat, a vállalkozói és a civil szektor együttműködése nélkül. Ennek érvényesülnie kell a jövőben, nem utolsósorban kulturális területen is. A jövőben minden lehetőséget meg kell ragadni, hogy segíteni, javítani tudjunk a civil szervezetek alulszervezettségén, pénzügyi vonatkozásban alulfinanszírozottságukon, civil szervezeti ismereteik terén alulinformáltságukon. Minden pályázati lehetőséget meg kell ragadni a fenntarthatóságuk megőrzésére, elősegítésére,

valamint az önkormányzatnak biztosítani kell számukra a működésükhöz szükséges információkat, helyszíneket, tárgyi feltételeket, mely nagyban segítené működésüket. Működésükből kulturális területen is profitálhatnánk, hiszen településünkön a civil szervezetek egyik lényeges tevékenysége a rendezvényszervezés, illetve a művelődési ház rendezvényein és a városi rendezvényeken sokszor vállalnak „önkéntes segítői” (humán erőforrás) szerepet, amely nélkül nehezebben, vagy egyáltalán nem tudnánk megvalósítani bizonyos eseményeket.

i.) Bűnmegelőzés és közbiztonság

A rendőrség és a polgárőrség közös tevékenységét támogatni kell, mivel a rendőrségi létszámhiány okozta problémák más módon nem kezelhetők. A bűnmegelőzés érdekében a térfigyelő rendszer további bővítése szükséges. Meg kell vizsgálni a Kenderesen szolgálatot teljesítő, eredményesen dolgozó rendőrök anyagi ösztönzésének lehetőségét.

Az Önkormányzat és a területileg illetékes rendőri szervek munkakapcsolata jó. Ennek fenntartása és az együttműködés új területeinek és formáinak keresése indokolt.

j.) Munkahelyteremtés és megőrzés

A Kenderes Városi Önkormányzat Képviselő-testülete a munkahelyteremtés feltételeinek javítását a 2023-2024. években is kiemelt célként határozza meg. Ennek érdekében az Önkormányzatnak

- törekszik a helyi vállalkozók és a vállalkozások támogatására,
- igyekszik a helyi gazdaság megerősödéséhez és a munkahely-bővítéshez kedvező feltételeket teremteni,
- aktívan részt vesz a munkaadók és munkavállalók igényeinek közvetítésében, ehhez a honlapján hirdetési lehetőséget biztosít,
- rendszeresen együttműködik az illetékes foglalkoztatási osztállyal.

A városban jelenleg a legnagyobb foglalkoztató az Önkormányzat, mely az intézményeinek működtetésén kívül a közmunka programokban való foglalkoztatást is szervezi. Az alacsony iskolázottsági réteg foglalkoztatása elsősorban ezekben a programokban valósítható meg. Biztosítani kívánjuk, hogy a közfoglalkoztatottak minden esetben a teljes helyi közösség számára hasznos tevékenységeket végezzenek.

A következő önkormányzati ciklusban folytatni kell a települési önellátás kialakítását is. Ezt a közmunka programok praktikus kihasználásával is gyorsítani szeretnénk.

A meglévő ipartelepünk elhelyezkedése, közműellátottsága és adottságai lehetőséget biztosítanak egy nagyobb létszámú munkavállalót foglalkoztató gazdasági társaság betelepülésére. Minden lehetőséget meg kell ragadni, hogy ipartelepünket minél szélesebb körben ismertessük meg a nagyvállalkozásokkal és településünket vonzóvá tegyük számukra.

Az M4 gyorsforgalmi út mellett elhelyezkedő két ipari park művelési ágú területünkön jelenleg mezőgazdasági művelés folyik. A gyorsforgalmi út elkészültéig a közművel történő ellátottságot is biztosítani szükséges, ezzel is biztosítva egy nagyvállalkozás mielőbbi megtelepedését.

k.) Külkapcsolatok

Kenderes Város testvérvárosi kapcsolatot tart fenn a szlovákiai Sabinov-val, a lengyelországi Kozy-val, a romániai Csíkszentmártonnal, az olaszországi Predappio-val, továbbá az ukrainai Szentmihálykörtvélyessel. Az együttműködés elsősorban önkormányzati szinten valósul meg, cserelátogatásokkal, tapasztalatszerző utakkal, hagyományörző és kulturális rendezvényeken való kölcsönös részvétellel. E kapcsolatok tartalmát és irányát a jövőben a gazdasági jellegű együttműködés erősítése kell, hogy képezze.

VII. Megvalósított és folyamatban lévő programok
(2019-2023)

	<u>Megvalósul</u> <u>ás ideje</u>	<u>Fejlesztési</u> <u>Program</u> <u>azonosító</u>	<u>Projekt megnevezése</u>	<u>Beruházás</u> <u>összege</u> <u>(millió</u> <u>forint)</u>	<u>Projektgazda</u> <u>neve</u>
1	2019.	TOP-1.1.1	Ipartelep fejlesztése	217,9	Kenderes Városi Önk
2	2018/2019	Vidékfejlesztési Program	A kenderesi Móricz Zsigmond Művelődési Ház energetikai célú felújítása	48,34	Kenderes Városi Önk
3	2019/2020.	TOP-2.1.3.	Kenderes Város csapadékvíz elvezető hálózat fejlesztése I. ütem.	209,7	Kenderes Városi Önk
4	2018/2019.	TOP-1.4.1	Óvodafelújítás megvalósítása Kenderesen	100	Kenderes Városi Önk
5	2019/2020.	KEHOP-2.2.2	Szennyvíz hálózat bővítése	1200	Kenderes Városi Önk
6	2019/2020.	Vidékfejlesztési Program	Hosszúhátai út útfelújítása	88,625	Kenderes Városi Önk
7	2018/2019	TOP-2.1.2.	Élhető Kenderes, Zöld város	105,2	Kenderes Városi Önk.
8	2018/2019	TOP-4.2.1.	Eszközbeszerezés megvalósítása kenderesi Központi konyha részére	47,08	Kenderes Városi Önk.
9	2019/2020	TOP-1.2.1.	Nagykunsági templomok útján- Kulturális turisztikai desztináció (Imaház)	29,4	Konzorciumban
10	2019/2020	TOP-3.2.1	Komplex energetikai fejlesztés Kenderes közintézményeiben	199,7	Kenderes Városi Önk
11	2019/2020	BM	a Szent István út és a Rákóczi úti gyalogjárda felújítása	12,7+	Kenderes Városi Önk
12	2018/2019	BM	Mini bölcsőde kialakítása	10	Kenderes Városi Önk.
13	2019/2020	1680/2017. (IX.21.) Korm.hat.	a Borház, a volt Református Iskola épülete, a Horthy-liget, a Pádár-ház, valamint a Városháza felújítása	1200	Kenderes Városi Önk.

14	2019/2020	TOP-1.2.1	Nagykunsági Templomok Útján (Római Katolikus templom részleges felújítása)	79,4	Konzorciumban
15	2018/2023	TOP-5.3.1.	Karcagi kistérség közösségi fejlesztése	13,8	Konzorciumban
16	2019/2020	Magyar Falu Program	Temető fejlesztése	2,9	Kenderes Városi Önk.
17	2021/2022	Magyar Falu Program	Felelős állattartás elősegítése Kenderesen	0,2	Kenderes Városi Önk.
18	2021/2022	Magyar Falu Program	Háziorvosi ellátáshoz eszközbeszerzés Kenderesen	1,9	Kenderes Városi Önk.
19	2021/2022	Magyar Falu Program	Kisteherautó és fűnyíró traktor beszerzése	9,8	Kenderes Városi Önk.
20	2021/2022	Magyar Falu Program	Óvodai játszótérfejlesztés	2,48	Kenderes Városi Önk.
21	2023	Magyar Falu Program	Külterületi utak stabilizációja Kenderes településen	24,99	Kenderes Városi Önk.
22	2024	TOP-PLUSZ-2.1.1.	Önkormányzati épületek energetikai célú felújítása	113,7	Kenderes Városi Önk.
23	2024	TOP_PLUSZ-1.2.1.	Kerékpárosbarát fejlesztés megvalósítása	112,5	Kenderes Városi Önk.
24	2023/2024	TOP_PLUSZ-1.2.3.	Belterületi utak fejlesztése Kenderesen	69,7	Kenderes Városi Önk.